

WiderScreen.fi 3/2006

22.12.2006

Tyttö ja tappaja - final girl
slasher-elokuviissa

Jussi Lahtonen

fil.yo
mediatutkimus
Turun yliopisto

Tulostettavat versiot

- [htm](#)- [pdf](#)[\[takaisin\]](#)

Tyttö ja tappaja – final girl slasher-elokuviissa

"I'm your boyfriend now"(Freddy Krueger, *Painajainen Elm Streetillä*)

Lopussa kiitos seisoo, ja helpottuneen kiitoksen huokaisee useimmiten vihonviimeinen eloonjäänyt: mielipuolisen tappajan kukistanut urhea, päättäväinen ja hyveellinen nuori neito. Näin siis ainakin slasher-elokuvien perinteisen kaavan mukaan.

Teinikauhuksi viimeistään *Halloween – naamioiden yö* -elokuvan (*Halloween*, 1978) jälkeen mielletty genre on muiden ruumiillisten elokuvagenrein tapaan vahvan konventionaalinen, ja slasher-elokuvien sarjamuotoisuus loputtomine jatko-osineen vain vahvistaa kaavaa. Teinijoukkoa vainoaa naamioitu tai kasvoton tappaja, jolle synnin ja seksin palkka on kuolema. Lihan iloihin perehtyvät, viinaa juovat tai muuten paheksuntaa aiheuttavat nuoret kohtaavat loppunsa yksi toisensa jälkeen.

Klassisen teinikauhuelokuvan lopussa jäljellä on enää yksi henkilö, joka ei ole sortunut seksuaalisuuteen, paheellisuuteen tai kaidalta polulta poikkeamiseen: final girl, viimeisenä eloon jäänyt tyttö. Final girl on ainoa, joka kykenee kukistamaan hirviön ja selviytymään koetuksesta – ainakin seuraavaan jatko-osaan asti.

Final girlin käsitteen lanseerasi tutkija Carol Clover kirjassaan *Men, Women and Chain Saws: Gender in the Modern Horror Film*. Cloverin mukaan final girl on tyypillisesti joko neitsyt tai seksuaalisesti tavoittamattomissa, muiden ikäistensä paheita välttävä henkilöahamo. Final girl on elokuvatyyppiin "tutkiva tajunta", tarmokas, utelias ja älykäs henkilöahamo, jonka kautta elokuvan narratiivi etenee.

Cloverin mukaan sadistiseksi tirkistelyelokuviiksi miellettyissä slasher-elokuviissa katsojakokemuksessa tapahtuu radikaali muutos. Elokuvien alkupuolella valtaosin miespuolisista katsojista koostuvat yleisö näkee tapahtumat pääosin tappajan perspektiivissä, samaistuen tappajan näkökulmaan. Sen sijaan elokuvan loppuosassa painopiste muuttuu, ja (mies)katsojien identifikaatio naiseen, final girliin. Kun final girl lopulta kukistaa tappajan, elokuvan alussa syntynyt epätasapainotila normalisoituu. Tällöin katsojakin voi huokaista helpotuksesta, "oikeuden voittaessa".

Cloverin teorian peruspremissenä on, että yleisön samaistuminen on luonteeltaan epävakaa ja liikuu eri sukupuoliasetelmien välillä. Cloverin mukaan final girl itse maskulinisoiutuu elokuvan lopussa poimimalla aseensa ja käyttämällä tätä tappajaa vastaan. Vastaavasti tappajan maskuliinisuus on useimmiten kriisissä – Norman Bates pukeutuu äidikseen, *Halloweenin* Michael Myers on seksii vihaava ikuinen lapsi ja *Painajainen Elm Streetillä* (*A Nightmare on Elm Street*, 1984) demoninen Freddy Krueger on elävältä poltettu entinen pedofiili.

Cloverin mukaan se, että pääosin miespuolinen yleisö joutuu samaistumaan nuoreen naiseen herättää mielenkiintoisia kysymyksiä slasher-filmien rakenteesta. Nuorilla miehillä on kyky asettua myös toisen sukupuolen asemaan, ja kokea tunne-elämyksiä final girl -hahmon kautta. Cloverin mukaan menestyksekkään slasher-elokuvan viimeisen selviytyjän on kuitenkin oltava nainen. Ennen tappajan lopullista kohtaamista selviytyjän on nöyryyttävä kauhun edessä, ja Cloverin feministisen teorian mukaan katsojat hylkääisivät koko elokuvan, jos kauhun kohteena olisikin mies. "Final boy" ei siis kelpaa Cloverille.

Cloverin teoria on herättänyt paljon polemiikkia puolesta ja vastaan. Cloverin väite miesten kyvystä asettua naisen asemaan ja vaihtaa sujuvasti samaistumisen kohdetta sai osan ääripään feministeistä takajaloilleen. Heidän mukaansa final girl oli vain tekosyy, loppukohtauksen kikka ja tasapainon palauttaja. Final girlin eloonjäämiseen samaistumalla mieskatsojat vain poistavat omaa syyllisyyttään siitä, että he ovat "oikeasti" nauttineet elokuvasta siksi, että siinä on tapettu, silvottu ja kenties raiskattukin naisia.

Elokuvatutkimukseen keskittyvän Offscreen-sivuston esseessä kanadalainen akateemikko Donato Totaro puolestaan nosti esille Cloverin teorian ilmeisimmät puutteet. Ensinnäkin slasher-elokuviissa ei tapeta tai silvota pelkästään naisia, vaan myös miehiä. Nuori mies on tappajalle yhtä todennäköinen uhri kuin nuori nainenkin. Yksioikoisimmat sukupuoliteoriat ja pseudotieteelliset propagandat alati alistavista miehistä heittävät häränpyllyä viimeistään siinä vaiheessa, kun nuori Johnny Depp kiskaistaan patjansa sisään Freddy Kruegerin silvottavaksi ensimmäisessä *Elm Streetissä*.

Mikäli elokuviissa olisi kyse vain sukupuolirooleista, teinikauhugenreen ei palkkattaisi miesnäyttelijöitä lainkaan. Loputon "vastakarvaan" lukeminen on keinotekoisien väkinäistä, ja slasher-elokuvien suosiota teinien parissa on hedelmätöntä tulkita miesten misogynistisellä kuolemanvietillä – seksi ja paljaan pinnan näkyminen onkin eri asia. Jos nuorten miesten ensisijaista kiinnostusta kauhuelokuvien naisiin halutaan analysoida, Eros lienee

Halloween - MPTV.net

Painajainen Elm Streetillä
- © New Line Cinema

hedelmällisempi lähtökohta kuin Thanatos.

Cloverin teoria pätee ylipäättään vain yhdysvaltalaisiin slasher-elokuviin kaavamaisine jatkoosineen. Eurooppalaisessa perinteessä tappajat ovat entistä useammin naisia ja uhrit miehiä, ja muutenkin slasher-genressä esiintyy aivan liikaa variaatioita, jotta todellisuus sopisi luotuun teoriaan. Mitä "fallisiin symboleihin" tulee, niin jo Freud sanoi, että toisinaan sikari on vain sikari. Veitsi ei välttämättä ole abstrakti patriarkaalisuuden symboli, vaan joka kodista löytyvä urbaanin kauhukokemuksen luoja. Maaseutu ympäristöön sopii tietysti paremmin moottorisaha. Lepsuimmankin bopo-humanistin sisimmässä saattaa asua raavas metsäläinen, jossa käyntiin pärrähtävän Homeliten ääni synnyttää halun pistää asioita halki, poikki ja pinoon.

Kirjailija Arinn Dembo tulkitsee final girliä aivan eri perspektiivistä. Dembon mukaan kyse ei ole niinkään sukupuolen representaatioista vaan aikuisuuden ja lapsuuden rajapyykistä. Kolumnissaan *Demon of the Threshold* Dembo esittää, että "teinikauhussa" on kyse todellakin teinien kauhusta – siirtymä lapsuudesta aikuisuuteen ei ole kivuton, ja teini-ian välivaihe voi olla arvaamaton, julma ja pelottava. Dembon mukaan slasher-tappaja rankaisee nimenomaan niistä teoista, joilla teinit yrittävät saavuttaa aikuisuuden: juominen, seksi ja polttaminen. Nämä asiathan ovat aikuisille sallittuja, mutta lapsille eivät.

Dembon mukaan tappaja on aikuisuuden kynnyistä vartioiva demoni, joka yrittää estää sisäänpääsyn ja rankaisee teinejä aikuismaisista teoista. Tappajan maskin takana on useimmiten itsekin ikuinen lapsi, jota on hyväksikäytetty ja kohdeltu kaltoin lapsena. *Perjantai 13. päivä* –sarjan kesäleirillä hukkunut Jason, instituutissa lapsuutensa viettänyt Michael Myers ja jo lapsena kirottu Freddy eivät voi itse kasvaa aikuisiksi, eivätkä he halua muidenkaan niin tekevän.

Dembon teoriassa ironista on se, että siinä tappaja ja final girl ovat lopultakin samalla puolella. Final girl pysyy henkisesti lapsena, viattomana: hän ei harrasta seksiä, hän ei polta, hän ei juo. Juuri nämä ominaisuudet antavat hänelle voiman kukistaa tappaja. Dembon käsityksen mukaan teinikauhuelokuvat välittävät katsojilleen metaforisen viestin elämän vaaroista, ja tarjoavat näille mahdollisuuden käsitellä aikuisuuteen liittyviä pelkojaan elokuvien fiktiivisten pelkojen kautta.

Jussi Lahtonen

[WiderScreen.fi 3/2006](http://WiderScreen.fi/3/2006)

Kirjallisuus

Clover, Carol (1992), *Men, Women And Chainsaws: Gender in the Modern Horror Film*. Princeton: Princeton University Press.

Dembo, Arinn (2002), *Demon of the Threshold: or, Why the "Final Girl" can Kiss My Ass*. [<http://www.pretty-scary.net/modules.php?name=News&file=article&sid=368>] (linkki tarkistettu 21.9.2006)

Cinema de Merde (2006), *Cinema de Merde: Is the Final Girl an Excuse?* [http://www.cinemademerde.com/Essay-Final_Girl.shtml] (linkki tarkistettu 21.9.2006)

Totaro, Donato (2002), *The Final Girl: A Few Thoughts on Feminism and Horror*. [http://www.horschamp.qc.ca/new_offscreen/final_girl.html] (linkki tarkistettu 21.9.2006)

© WiderScreen.fi 22.12.2006